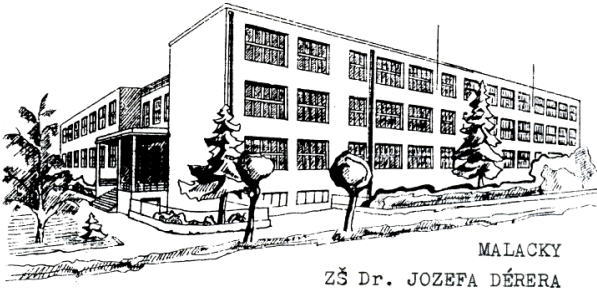

Déerka

...čítanie pod školskú lavicu
jún 2013
špeciálne číslo

V srdci Európy

Ako na nebi slnko,
ako v jablku zrnko,
ako očko v prsteni,
ako kvety na zemi -
tak sa hrdo vypína
moja rodná krajina.

V srdci krásnej Európy
nájdete Slovákov stopy.
Tam na malom kúsku zeme,
Slovensko si pekne drieme.

Hory, rieky, doliny
a v nich naše rodiny.
Svorne dlhé roky žijú,
slávy svojej veniec vijú.

Z čias Cyrila, Metoda
jazyk nášho národa,
kultúra i múdrosť rastie.
Máme to my ale šťastie!

Nela Blusková, 5. A

Po stopách bratov zo Solúna

Kto sme? Odkiaľ prichádzame? Kde sú naše korene? Ako sme sa ocitli v tomto priestore? Mnoho otázok? Sú však úplne prirodzené. A my sme sa chceli dozvedieť viac. Vybrali sme sa na potulky krajom geograficky blízokým, no na osi času pomerne vzdialeným. Zaoberali sme sa životom Slovanov na našom území aj počiatkami našej národnej kultúry.

Kam sme sa vybrali? Navštívili sme dve zaujímavé miesta. Naše mesto v podstate leží v strede na ich spojnici. V prvých skutočne jarných dňoch sme najskôr navštívili Mikulčice, ktoré sa v období Veľkej Moravy stali jedným z politických, hospodárskych, kultúrnych centier. 22. mája sme zamierili na starobylý Devín. Tu, nad sútokom Moravy a Dunaja, sme sa viac dozvedeli o živote našich dávnych predkov.

Na stránkach špeciálneho čísla Déerky prinášame zaujímavé zábery, články o živote Slovanov, rozhovor s historikom Múzea Michala Tillnera v Malackách, viac sa dozviete o Konštantínovi a Metodovi i našom prvom písme.

Tak príjemné čítanie!

Na návšteve

...v Múzeu Michala Tillnera

Na obdobie Veľkej Moravy sa dá pozerat' z viacerých pohľadov. Nás zaujíma pohľad na lokalitu, v ktorej sa nachádzajú Malacky. Bolo Záhorie niečím výnimočné v dobách stredovekých? Čím boli významné činy solúnskych bratov pre celé naše územie a históriu? Tieto, ale i ďalšie otázky sme položili odborníkovi - historikovi z Múzea MCK v Malackách Mgr. Pavlovi Vrablecovi, PhD.

V čom je pre nás významná spomienka na príchod solúnskych bratov na Veľkú Moravu? Aký má význam v širšom kontexte v rámci celej Európy?

Konštantín a Metod sa interpretujú buď ako nositelia vyspelejšej kultúry - písmo, literatúra, alebo ako vierozvestcovia. Tieto faktory nemožno v žiadnom prípade oddeľovať. Solúnski bratia prišli v prvom rade hlásať evanjelium. Pre efektívnejšiu evanjelizáciu potrebovali ako pomôcku písmo a knihy.

Vieme však, že oblasť Veľkej Moravy bola evanjelizovaná už pred ich príchodom. A bratia mali prispieť k tomu, aby bola táto evanjelizácia systematická a organizovaná. Zavedenie cirkevnej organizácie znamenalo pre Veľkú Moravu dôkladnejší rozvoj kresťanstva, z kultúrneho hľadiska rozvoj písomníctva a z politického hľadiska nutnosť uznania okolitými štátnymi útvarmi za rovnocenného partnera.

Hlavný prínos teda hľadáme v zavedení cirkevnej organizácie. Metod sa stal moravsko-panónskym arcibiskupom. Prínosy misie spočívajú tiež v zákonodarnej oblasti - napomáhanie cirkevnej oblasti. Ako bolo už spomenuté, medzi významné zložky cyrilo-metodskej misie zaradíme písmo a knihy.

Veľká Morava predstavuje na časovej osi omnoho kratší úsek než iné susedné stredoveké územné celky. Napriek tomu nachádzame na našom území zaujímavé nálezy z uvedeného obdobia. Bol nájdený nejaký významný artefakt z tohto obdobia v meste, prípadne v jeho okolí?

Z obdobia Veľkej Moravy poznáme písomné doklady z územia Slovenska menovite iba o Devíne, Bratislave a Nitre. Pokiaľ ide o Záhorie, obdobie Veľkej Moravy môžu skúmať archeológovia iba z hmotných prameňov. Z Malaciek je známy nález drevenej studne z 2. desaťročia 8. storočia, teda ešte pred Veľkou Moravou. V studni, ktorá bola nájdená v lokalite Vinohrádok, sa našli kôstky viniča. Ide o najstarší nález viniča na Slovensku.

Mgr. Pavol Vrablec, PhD. so spolupracovníkmi Múzea MCK uskutočňuje zaujímavé prednášky, besedy. Zaoberá sa predovšetkým históriou nášho regiónu.

Foto www.malackepohlady.sk

V Malackách existuje však závažný problém v súvislosti s možným archeologickým výskumom. Malacky sú dlhé roky podrobované rozsiahlej výstavbe. Výstavba definitívne pochovala možné archeologické náleziská. Preto je možnosť archeologického výskumu čoraz menej.

Je potrebné spomenúť jedinú zachovanú architektonickú pamiatku na Záhorí. Už nie je jedinou na celom Slovensku či v strednej Európe, pretože prvenstvo získal kostolík sv. Juraja v Kostol'anoch pod Tribečom. Hovorím o kostolíku sv. Margity Antiochijskej.

Existujú informácie o osídlení nášho mesta v období Veľkej Moravy?

Aj v súvislosti so spomenutými archeologickými nálezmi funguje jednoducho priama úmera. Čím viac osídlenia - obyvateľov, tým viac hmotných pozostatkov po nich. A zase opačne. Vďaka veľkému množstvu pozostatkov môžeme usudzovať o bohatšom osídlení.

Situácia je však komplikovanejšia pre presúvanie osád. Preto nemôžeme každé nálezisko stotožniť s jedinou samostatnou skupinou obyvateľstva. Keď obyvatelia vyčerpali pôdu na jednom mieste, presunuli sa inde. A tak môžeme nachádzať pozostatky jednej a tej istej skupiny obyvateľov na viacerých miestach. Z tohto dôvodu je potrebné narábať s interpretáciami hustoty osídlenia veľmi opatrne.

Početné veľkomoravské osídlenie je známe najmä popri rieke Morave južnejšie od Malaciek. Osídlenie spadalo k devínskemu a bratislavskému centru a potom severnejšie od Malaciek (približne od Kútov), ktoré patrilo k břeclavskému a mikulčickému veľkomoravskému centru.

V čom bola lokalita v okolí Malaciek významná celkovo v stredoveku?

Význam a dôležitosť dávalo v stredoveku Malackám ich umiestnenie. Ležali na dôležitej ceste medzi Moravou a Uhorskom. Išlo vlastne o akúsi „stredovekú medzinárodnú diaľnicu.“ V období Veľkej Moravy cesta spájala veľké centrá - Mikulčice a Břeclav s Devínom a Bratislavou. Vtedy však boli ešte Malacky maličkou osadou s niekoľkými obydliami. Rozvoj Malaciek nastal počas 13. a 14. storočia, keď sa začal naplno využívať potenciál spomínanej obchodnej cesty. Táto sa v Malackách križovala s cestou vedúcou cez rieku Moravu do Rakúska. Cez Malacky teda viedli významné obchodné spojnice. Viedla tadiaľto vetva Jantárovej cesty i Českej cesty.

Kto je Mgr. Pavol Vrablec, PhD.?

- historik, pracovník Múzea MCK,
- vyštudoval históriu na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity na magisterskej i doktorantskej úrovni,
- špecializuje sa predovšetkým na stredoveké dejiny Záhoria, venuje sa aj všeobecnej regionálnej problematike.

Ďakujeme za rozhovor a prajeme veľa nových objavov a úspechov v historickom bádani.

Kostol svätej Margity Antiochijskej

Kostol svätej Margity Antiochijskej leží pri obci Kopčany. Ide o architektonickú pamiatku, ktorá pochádza z čias Veľkej Moravy. Kostol pochádza zrejme z 9. storočia, prvá zmienka o ňom je z roku 1392. Vznikol ako súčasť veľkomoravského hradiska Valy v Mikulčiciach.

Jeho postavenie sa datuje do obdobia vlády veľkomoravského kniežata Rastislava alebo Svätopluka I. V okolí kostola existovali malé osady až do 13. storočia. Keď zaniklo pôvodné veľkomoravské hradisko, obyvatelia sa začali postupne z osád sťahovať. Poslední z nich odišli približne v 16. - 17. storočí. Kostol však slúžil naďalej až do 18. storočia. Vtedy bol postavený nový kostol priamo v dedine Kopčany. Neskôr sa tu až do roku 1994 konali len príležitostné bohoslužby pri púti, ktorá súvisela s patrónkou kostola, svätou Margitou z Antiochie. Ku kostolu patrila aj priláhlý cintorín, na ktorom sa pochovávalo až do 17. - 18. storočia. Ten sa zachoval až do 20. storočia.

Kostol je pôvodná predrománska stavba, ktorá bola v 13. storočí upravená v gotickom štýle. Ide o jednodod'ový kostol s jednotlivými miestnosťami zoradenými za sebou. Vo svojej dobe bol netypicky postaveným kostolom. Dodnes je pre historikov záhadou. Obsahuje veľa pôvodných prvkov a architektonických detailov, ktoré sú predmetom výskumu (napr. pôvodné okenné otvory, povrchová úprava stien, valená klenba v presbytériu, znaky vyryté do kameňa na fasáde).

A kto bola Margita Antiochijská? Narodila sa v Antiochii v Pizídii (Malá Ázia) v druhej polovici tretieho storočia. Jej otec bol pohanským kňazom. Zveril ju do výchovy pestúnky, ktorá bola tajnou kresťankou. Pestúnka ju vychovala v kresťanskej viere a pripravila ju na prijatie sviatosti krstu. Keď sa to dozvedel otec, musela opustiť domov. Margita pasie ovce, venuje sa modlitbám. Pri svojej dennej práci stretáva nového miestodržiteľa Olibria, ktorého zasiahne jej krása. Olibrius ju chce za manželku. Margita ho odmieta s odôvodnením, že ona zasvätila svoj život Ježišovi. Povedala mu: „Môžeš snád' žiadať, aby som sa vzdala neba a mám si zvoliť prach zeme?“ Olibrius sa cítil veľmi ponížený a nariadil jej telo páliť pochodňami a zbičovať. Po ďalšom krutom mučení bola sťatá na verejnom námestí mesta v roku 305. Dátum sviatku podľa „Calendarium romanum generale“ je 20. júla. Patrí medzi 14 pomocníkov v núdzi. Je patrónkou poľnohospodárov i manželiek. Väčšinou sa podľa legendy znázorňuje s drakom, často má sv. Margita pri sebe palmu, kríž, palicu s krížom i korunu, knihu a hrebeň.

Tereza Landlová, Dominika Juračková

Kostolík sv. Margity Antiochijskej v Kopčanoch

Foto www.fotky.sme.sk
www.pamiatky.sk

O živote našich predkov nielen na Devíne

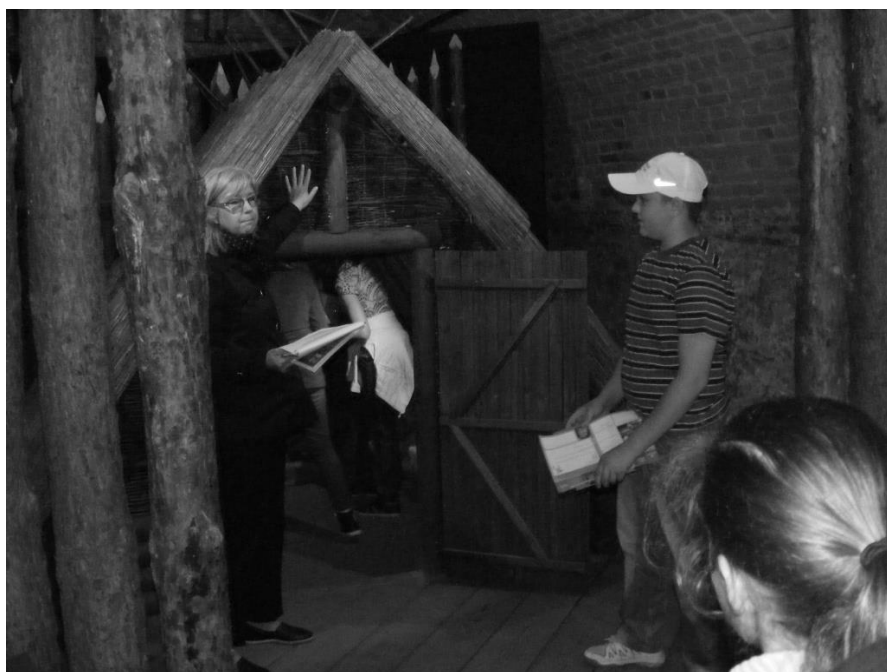
V pekný dvadsiaty druhý májový deň sme sa vybrali na Devín. Najskôr sme si poobzerali podhradie. Uchvátila nás sila sútoku Moravy a Dunaja. Potom sme sa vydali nahor. Privítala nás sprievodkyňa. Tá najskôr porovnala hradisko v minulosti a jeho súčasnú podobu. Povedala nám aj to, že v minulosti na tomto hrade pobudli Cyril a Metod. Povedala nám aj o vrstvách obyvateľstva. Vlastne u Slovanov bol najdôležitejším knieža, nasledovala kňazná a za nimi slobodné obyvateľstvo - roľníci a remeselníci - na posledných miestach sa nachádzali otroci, ktorí nemali žiadne práva. Slovania chodili zaujímavo oblečení. Napodobeniny ich oblečenia sme si mohli na prehliadke skúsiť. Tí obyčajní (napr. roľníci) mali oblečenie z ľanu a konope. Vyššia vrstva (napr. knieža) mala oblečenie z kožušiny a látok z dovozu, nosili rôzne šperky. Ich domčeky boli pre nich dostatočne veľké, no v porovnaní s terajšími domami sú pomerne malé.

Čo sme sa teda dozvedeli?

Slovania prišli na naše územie okolo 6. stor. nášho letopočtu. O ich živote sa dozvedáme z cestopisných správ gréckych a rímskych autorov, ktorí Slovanov nazývajú Venedmi a píšu o nich ako o pracovitom, mierumilovnom ľude.

Ako vyzeral skromný slovanský domček vo vnútri?

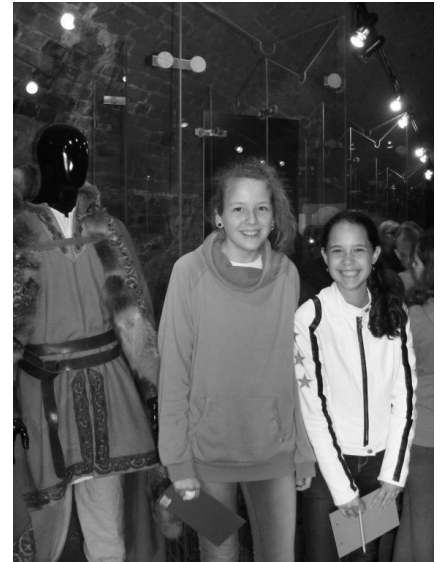
Slovania žili prevažne v menších chalupách s rozmermi približne 5x3. Vnútri chalupy mali posteľ pozostávajúcu zo slamy, na ktorej bola položená kožušina. Taktiež boli vnútri poukladané potraviny vo vreciach i v nádobách ozdobených vlnovkami a pásikmi. V rohu domčeka mali založené malé ohnisko. Z vrchu strechy visel povraz a na ňom bola žrdka, na ktorú si vešali oblečenie (slúžila tiež ako skriňa). Zvonka bol domček celý z dreva (aj vo vnútri). Strechu mal slamenú.

Ako sa Slovania obliekali?

Odev bol jednoduchší a chudobnejší ako náš – dnešný. Oblečenie si vyrábali sami z ľanu a konope a občas z vlákien prhl'avy. Chudobnejší odev bol pieskovej až horčicovej farby. V tejto dobe by sme si ho mohli prirovnať k vrecu na zemiaky. Odev vyzeral ako nočná košeľa. Bol previazaný na konci rukáva a okolo pása. Okolo pása mali chudobnejší nôž na obranu pri napadnutí.

Vlákná spracovávali ženy a vyrobená látka sa často farbila. Látky sa farbili prírodnými farbivami. Obľúbené vzory boli kockované a pruhované. Modrá a fialová boli vzácne farby. Pre vyššie vrstvy sa šili aj obrusy. Aj koža, aj kožušiny boli veľmi dobrým materiálom. Z kože sa vyrábali opasky, topánky a postroje pre kone. Kožušiny ale nemali všetci. Chudobní ľudia sa namiesto nich museli uspokojiť s ovčím rúnom. Odevy sa líšili podľa územia, kde žili. Všeobecne však všetci nosili dlhé šaty, kabátce a rúcha, ktoré si prepínali sponami a keď patrili medzi vzácnejšie, tak aj gombíkmi. Opasky nosievali ženy i muži a mali na nich popripínané rôzne vrecúška, ocieľku alebo dokonca zbrane. Topánky boli nízke črievice, ktoré sa k nohe uväzovali. Ženy nosievali aj čepce. Slovania si potrpeli na svoju hygienu. Mali rôzne hrebene a bohatší ľudia mali pinety a čističe uší. Taktiež vlastnili voňavky a voňavé oleje.

Čím sa živili Slovania a aké rastliny dopestovali?

Slovania žili poľnohospodárskym životom. Poznali pomerne málo potravín, napríklad orechy, šípky, jahody, čučoriedky a černice, ríbezle, brusnice, jabĺčka, múku, lieskové oriešky, chlieb, sušené jabĺčka, ktoré používali namiesto cukru, ďalej šošovicu, sušený hrach, mak, vajíčka, pšenicu, sušené slivky. Nepoznali kukuricu, zemiaky, cukor. Slovania vedeli pomlieť pšenicu na múku. Z nej, vody, vajíčka piekli chlieb. Chlieb sa piekol kysnutý a bol veľmi podobný tomu dnešnému. Na výrobu chleba sa využívalo drevené vedro, v ktorom sa chlieb miesil. Robil sa najčastejšie hrubozrnný a čierny. Biele pečivo bolo veľmi vzácne. Jedávali aj nevykysnuté placky, ale zväčša len na cestách alebo bojových výpravách. Sladké kaše s doma varenými sirupmi, ovocím sladené medom sa jedávali len pri slávnostných príležitostiach a obradoch. Slovania využívali oleje, napr. z repky olejnej, ľanu a maku. Zo zeleniny pestovali napríklad cviklu, kapustu, cibuľu, cesnak, mrkvu, tekvicu, reďkev a zeler. Pestovali najčastejšie proso, niekoľko druhov pšenice, jačmeň, ovos, raž a strukoviny. Zaoberali sa tiež pestovaním ovocných stromov a zeleniny. Objavili sa aj pokusy o pestovanie hroznového vína. Boli už v deviatom storočí. Ale vínu sa nedarilo pre veľmi zlé podmienky. Na našom území sa pilo pivo, medovina a kvas. *(Ja osobne som si vždy myslela, že papriku a paradajky poznali ľudia už aj v praveku. Táto informácia ma veľmi prekvapila. Dnes patria medzi základnú zeleninu. A zemiaky sú podľa mňa neodmysliteľnou súčasťou jedálneho lístka mnohých ľudí. Ivana Dingová)*

Svoje polia orali dreveným radlom, neskôr železnými radlami. Venovali sa lovu rýb, včelárstvu a chovu dobytka. Hovädzí dobytok chovali vonku, kde sa živil všetkým čím mohol, ale v zime bol odkázaný len na vetvičky. Avšak hovorí sa aj to, že dobytok bol v zime chovaný priamo v obydliach Slovanov. Pre mlieko a tvaroh chovali kravy. Teliatka často zabili pre mäso. Bravčové a baranie mäso sa varilo v hrncoch nad ohniskom, pieklo sa v popole a zvyšky sa často údili alebo sušili. Mäso bolo vzácnosťou. Vyššie vrstvy si ho lepšie upravovali a viac dochucovali. Takisto kurčatá či vajcia jedli väčšinou iba vyššie postavení ľudia. Neskôr začali chovať aj sliepky, husi či kačice. Slovania chovali aj králiky a kone. Tie na poliach ťahali pluh na oranie pôdy. Na stráženie si vycvičili psov. A niektorí mali doma aj mačku na chytanie myší.

A tak sme si vyskúšali oblečenie Slovanov, zoznámili sme sa s ich spôsobom života.

Ako Slovania obchodovali?

Slovania väčšinou používali výmenný obchod. Poznali aj mince, pretože sa s nimi stretli či už pri obchodných kontaktoch s Byzanciou, alebo pri rôznych vojnových výpravách. Avšak ako štandardné platidlo ich nevyrábali a nepoužívali. To však neznamená, že naši slovanskí predkovia nepoužívali žiadne vlastné platidlo. Používali hrivny. Boli zo železa a ľudia si ich sami vyrábali alebo ich vymieňali za to, čo dopestovali a odchovali.

Hrivny

Prácu s hlinou sme si vyskúšali i my

Ktoré remeslá Slovania poznali?

Aby sa naši predkovia užívali, museli vykonávať rôzne remeslá. Rozšírenými remeslami boli kováčstvo, výroba keramiky a uhliarstvo. Výroba keramiky sa veľmi rozvinula okolo štvrtého storočia. Neskôr sa však dôsledkom sťahovania opäť zhoršila. Výroba bola potom ovplyvnená byzantskou a rímskou kultúrou. Ako materiál sa nepoužívala iba hlina, ale aj lyko, kôra, kože, prútie a drevo. (Niektoré remeslá sú v dnešnej dobe už neaktuálne. Ivana Dingová)

Kto som?

Som knieža. Samozrejme, moja manželka je kňažná. Nosí veľa šperkov. To preto, aby dokázala, aká je bohatá. Vlastním malú osadu na hrade Dowina. Je to vyvýšené miesto nad krajinou. Odtiaľto mám vynikajúci výhľad, vidím doďaleka.

Mám veľmi šikovných poddaných. Sú výborní roľníci a remeselníci. Majú pekné, aj keď skromné domčeky. Čiastočne sú zahĺbené do zeme ... Bol som na prehliadke ich obydlí. Majú tam len pec, lavice a samozrejme zásobu jedla. A čo ma najviac zaujalo - žijú v domoch zo zvieratami.

Sú to však pracovití ľudia. Bez nich by žiadna zem nemala cenu. Oni kľučujú lesy, vysušajú močiare. Čoskoro sa stretnem s inými slovanskými veľmožmi. Ako sa volajú? Majú v súčasnosti moderné mená: Chotemír, Ľutomír, Vlčina, Vitomír, Trebic, Žežko, Čistislav.

Kade kráčala história...

Ak vyjdete na Devín, nemôžete obísť zvyšky veľkomoravského kostolíka. Obdĺžniková loď je rozdelená dvomi priečkami na dve úzke miestnosti po krajoch a jednu veľkú v strede. Z východnej strany sa pripája obdĺžnikový priestor zakončený tromi apsidami v tvare kríža. Kostolík pripomína trojlístok.

Kostol postavili niekedy v druhej polovici 9. storočia s využitím rímskeho stavebného materiálu. Zvyčajne sa datuje do obdobia vlády Rastislava, podľa najnovších zdrojov do obdobia rokov 850 - 863/870. Stavba existovala približne 60 rokov.

Exkurzia na Devín sa nám veľmi páčila. Prežili sme veľmi príjemné a podnetné popoludnie.

Na texte spolupracovali: Ivana Dingová, Silvia Havlíková, Michaela Hruščová, Hanka Slobodová, Silvia Sedláčková

Májová návšteva Mikulčíc

V 9. storočí veľkomoravský hrad s rozsiahlym podhradím na ostrovoch v riečisku toku Moravy s celkovou rozlohou až 50 hektárov. Významné miesto počiatkov našej a českej štátnosti. Základy kniežacieho paláca a 12 kamenných kostolov, pohrebisko s celkovým počtom viac ako 2 500 objavených hrobov, pozostatky mohutného valu. Miesto pôsobenia slovanských vierozvestcov sv. Konštantína - Cyrila a sv. Metoda. Miesto nazývané Morava (grad Morava) alebo starobylé mesto Rastislavovo (urbs antiqua Rastizi). Dve stále vynikajúce archeologické expozície. Prírodná rezervácia Skařiny, meandre rieky Moravy, krásy fauny a flóry. Neopakovateľné kúzlo spojenia histórie, kultúry a prírody. Lákavá ponuka! Tak prečo sa nepozrieť do nie veľmi vzdalenej obce Mikulčice, respektíve za obec Mikulčice? 9. mája sme nasadli do autobusu a vybrali sme sa do zahraničia.

Prekvapilo nás to, že po prvý raz sa o mikulčické Valy po upozornení učiteľa Svatopluka Rutara na jeseň v roku 1948 začal zaujímať slovenský archeológ dr. Štefan Janšák. Ten na základe zozbieraného materiálu správne určil tunajšiu lokalitu ako slovanské hradisko na tzv. hrúdách. Pán učiteľ si totiž všimol, že obyvatelia si prinášajú z polí kamene a používajú ich pri stavbe svojich domov. V okolí sa však nenachádza miesto, odkiaľ by kameň mohol pochádzať. A tak mu zišlo na um, že tu v dávnej minulosti jestvovalo voľajaké sídlo. Netušil, k akému významnému objavu prispel.

Začiatok našej exkurzie - maketa archeoparku

...a pred mapou Veľkej Moravy.

Najskôr sme sa zorientovali - v čase i priestore. Potom sme vstúpili do modernej expozície múzea. Stáli sme na mieste II. kostola a viac sme sa dozvedeli aj o kniežacom paláci.

Na vstupnej bráne je čosi napísané. Čo? „Na počiatku bolo Slovo, a Slovo bolo u Boha a Boh bol Slovo.“ Prvé slová napísané novým písmom Slovanov žijúcich v 9. storočí na Veľkej Morave. To písmo sa nazýva hlaholika. Dnes sa už nepoužíva, no vyvinula sa z nej cyrilika a azbuka. Toto písmo tvorilo základ kultúry a vzdelanosti Veľkej Moravy a veľkomoravského učilišťa. Vytvoril ho Konštantín zo Solúna, okolo roku 862 na účely svojej misie na Veľkej Morave ako písmo na zápis staroslovienčiny. Hlaholika je prvý grafický systém slovanských jazykov, ktorý presne odzrkadľuje všetky ich fonetické zvláštnosti. Obsahuje znaky hlások, ktoré v latinskej a gréckej abecede chýbajú, a preto sú tieto cudzie grafické systémy nevhodné na zapisovanie slovanskej reči. Písmo malo v závislosti od verzie okolo 40 znakov.

ⴗⴗ	ⴒⴒ	ⴑⴑ	ⴓⴓ	ⴔⴔ	ⴚⴚ	ⴛⴛ	ⴞⴞ	ⴟⴟ	ⴠⴠ	ⴡⴡ	ⴢⴢ
a	b	v	g	d	e	ž	č	z	ī	i	đ,y
ⴣⴣ	ⴓⴓ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ
k	l	m	n	o	p	r	s	t	u	f	x
ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ
ō	ts	tš	š	št	o,e	ü	i	ye,ya	yo	yu	
ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ	ⴞⴞ
ō	ě	yō	yě	θ	ū						

Podoby hlaholského písma - našli sme ho aj na podlahe múzea

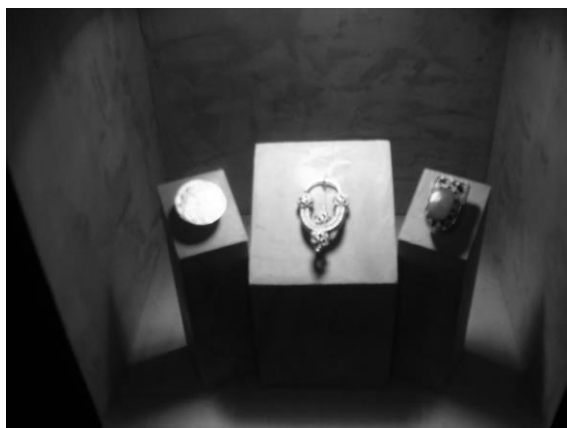

Čo sme sa dozvedeli?

V Mikulčiciach archeológovia našli hrobky detí, mužov a žien. Na mieste II. kostola je pochovaná jedna žena, päť detí a štyria muži. Medzi mužmi bol aj veľmož s mečom. Archeológovia v Mikulčiciach našli aj základy rôznych staroslovanských kostolov. Slovania boli najprv pohania, takže mŕtvych spaľovali a popol hodili do vykopanej jamy. Ale potom prijímali kresťanstvo a svojich zosnulých uložili do vykopanej jamy a priložili predmety podľa toho, kto zomrel. Mužovi vložili do hrobu nástroje na lov, nádobu s jedlom, žene ozdoby a nádobu s jedlom, dieťaťu aj obľúbenú hračku či ozdoby. Ale napriek tomu sa ešte ľudia báli pochovávať ľudí s hlavou nahor. Po pochovaní zosnulého sa konala slávnostná hostina – strava.

Miesto posledného odpočinku veľmoža s mečom

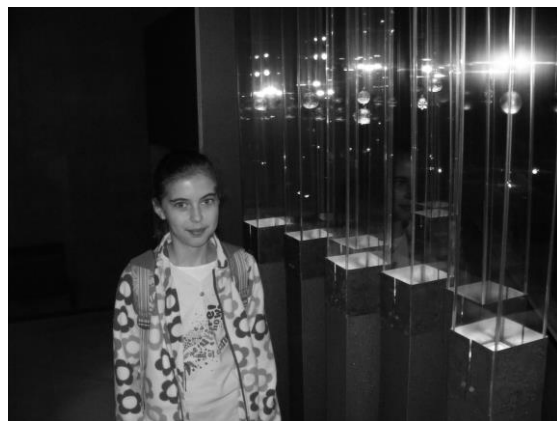

Na vlastné oči sme videli úžasné šperky: majstrovsky vytvorené náušnice, gombíky, pracky...

Na našom území prekvitalo veľmi vyspelé šperkárске remeslo a umenie, ktoré nadväzovalo na staršie kovotepecké a kovolejárske tradície a ďalej sa rozvíjalo pod vplyvom byzantského a franského umenia. Vyrábali sa ženské šperky, boli to najmä náušnice, náhrdelníky, krížiky, prstene, kované opasky, meče s krásne zdobenou rukoväťou, guľaté a vo vnútri duté gombíky, záušnice, teda kovové krúžky z ušľachtilého materiálu, ktoré sa navliekli na stužku a upravili sa okolo oboch uší.

Šperky a ozdoby sa vyrábali zo zlata, striebra, perál, perlete, drahých kameňov, polodrahokamov, dreva, kostí, no najpočetnejšie sú bronzové výrobky. Zdobili sa drahými kameňmi, ale i rôznymi ornamentmi.

Šperky, ktoré sa našli, boli také krásne, že si odborníci dlho mysleli, že pochádzajú z chýrnych východných dielní najmä z Byzancie. No výskumy odkryli dielne s taviacimi pecami a náradím. Veľkomoravskí umelci síce prebrali niektoré európske vzory, ale dokázali ich skĺbiť a pretvoriť na vlastné umelecké diela.

V Mikulčiciach sa nachádzajú základy kostolov. Prekvapilo ma, že aj cez nie príliš veľkú rozlohu Veľkej Moravy sa tam nachádzajú základy až desiatich kostolov. Zaujímavé bolo vidieť malé modely kostolov a paláca s porovnaním so základmi, ktoré sa nápadne podobali kamenným múrikom. Ohraničenie Veľkej Moravy je podľa mňa tiež trochu zvláštne. Bohužiaľ, asi by som si nevedela predstaviť, že by takým plotom ohraničili napríklad Bratislavu.

Ivana Dingová

Pravdou však je aj to, že naši dávni predkovia si vedeli vybrať miesto na výstavbu svojich obydlí aj svätýň. Na jar sa všetko zelenie. Rôzne odtiene sviežej zelenej nás sprevádzali na každom kroku. Prechádzali sme okolo potoka, obdivovali čarovné zákutia. Sledovali sme majestátne stromy. V povetrí sme cítili vôňu rozkvitnutých stromov i medvedieho cesnaku.

V závere našej exkurzie v Mikulčiciach sme sa dostali až na miesto, kde sme si pripomenuli Konštantína a Metoda. Ved' v tomto roku uplynie 1150 rokov od ich príchodu na naše územie. Istotne pobudli v Mikulčiciach, pôsobili aj na Devíne. Spoločne sme sa teda dostali na miesta, kde kráčala naša dávna história.

Na texte spolupracovali: Ivana Dingová, Silvia Havlíková, Jasmína Jursová, Mário Černý

V tomto roku si pripomíname udalosť, ktorá sa stala pred 1 150 rokmi a výrazne ovplyvnila naše dejiny. Pripomíname si udalosť, ktorá sa zároveň úzko viaže na náš región. V predminulom tisícročí prišli na územie Veľkej Moravy dvaja muži. Ich príchod a následné účinkovanie znamenalo pre Slovanov veľký skok vpred. Kto teda boli Konštantín a Metod?

O Konštantínovom a Metodovom živote nás informujú predovšetkým Moravsko-panónske legendy. Autorov životopisov nepoznáme. Vzhľadom na odlišný štýl tvorby životopisov môžeme uvažovať o dvoch a viacerých autoroch.

Sv. Konštantín/Cyril - Filozof

Konštantínov život je opísaný na základe filozofie a teológie. Autor poznal priam detailne jeho misijnú činnosť, myšlienky, prostredníctvom ktorých šíril vieru. Legenda o sv. Cyrilovi sa začína dňom jeho úmrtia, teda 14. februárom roku 869.

Konštantín sa narodil pravdepodobne ako najmladšie - siedme dieťa drungária Leva (zástupca správcu územnej oblasti) v meste Thessaloniké (slovansky Solún). Od konca 6. storočia uskutočnili Slovania niekoľko vojenských útokov na mesto, no nikdy ho celkom nedobýli. Obsadili však kraje okolo Solúna a postupne prenikali aj dovnútra takmer dvestotisícového prístavného mesta, z ktorého sa postupne stalo veľké centrum remesla i obchodu.

Presný pôvod Konštantína a jeho brata nie je doposiaľ známy. Uvažuje sa o slovanskom alebo gréckom pôvode. Keďže ich otec zastával vysokú funkciu, formálne sa dejepisci prikláňajú k byzantskej štátnej príslušnosti. Výchovu mali zabezpečenú v slovanskom prostredí, keďže podľa jazykovedca Eugena Paulinyho ovládali slovanský jazyk vynikajúco.

Podľa legendy si Konštantín už ako sedemročný zvolil vo svojom sne životnú púť. Prostredníctvom podobenstva o výbere spomedzi dievčat nám autor ukazuje Konštantínov záujem o všeobecné poznanie. Filozof si vyberá Sofiu - Múdrost'.

Konštantín začal svoj sen postupne naplňovať. Keď ho dali na učenie, vynikal veľmi bystrou pamäťou nad všetkých žiakov, že sa všetci čudovali. Vedel dokonale odcitovať úryvky z Biblie. V Konštantínopole sa dokázal za tri mesiace naučiť gramatiku, neskôr sa naučil geometriu a Homéra. U Leva a Fótia študoval dialektiku a všetky filozofické náuky, okrem toho ešte rétoriku, aritmetiku, astronómiu a muziku a všetky ostatné grécke umenia. Fotius bol patriarchom, viedol byzantskú diplomaciu i profesorom vysokej dvorskej školy, snažil sa o pozdvihnutie byzantskej vzdelanosti prostredníctvom vyššie spomenutých náuk.

Konštantín pôsobil ako bibliotekár u patriarchu Fotia pri chráme Svätej múdrosti v Carihrade už ako kňaz. Neskôr sa stal učiteľom filozofie. Ani v jednom povolání nezostal dlho. Často býval sám a oddával sa rôznym učeniam a rozjímaniu.

Spolu s Metodom žil Konštantín istý čas na Olympe, v oblasti horského masívu v dnešnom Turecku, kde bolo mnoho kláštorov. Bratia dostali dôležitú úlohu - kristianizovať turkotatárskych Kozárov na polostrove Krym. Išlo o oblasť s rozšíreným arabským a židovským vplyvom. Konštantín sa preto naučil hneď po príchode do krymského Chersonu hebrejčinu. Okrem toho, že bratia kristianizovali podstatnú časť kmeňa, veľmi dôležitý sa stal ich nález v morskej zátok pri Chersone. More vyplavilo ostatky sv. Klimenta, nástupcu sv. Petra, o ktorých sa verilo, že sú pravé. Aj vďaka ostatkom si zabezpečili solúnski bratia priazeň rímskeho pápeža pri svojej neskoršej ceste do Ríma.

Cisár Michal III. vyberá v roku 863 Konštantína Filozofa na jeho životnú misiu. Presvedčanie nebolo jednoduché. Na Veľkej Morave nemali písmo a jednotnú reč, pomocou ktorých by sa kresťanstvo šíriло. Jedného dňa podľa legendy zoslal Boh Filozofovi písmená, a tak mohol začať s prekladmi Biblie. Konštantín mal už v čase pozvania na Veľkú Moravu zdravotné ťažkosti, keďže sa v životopise spomína jeho ustatosť. Navyše sa nechcel stať heretikom, pretože slovanská liturgia mala malú pravdepodobnosť na schválenie. S misiou napriek okolnostiam súhlasil. Na Veľkej Morave prijal solúnskych bratov panovník Rastislav. Zveril im päťdesiat učeníkov a chcel ich dať vysvätiť za kňazov. Solúnski bratia sa napokon vybrali vysvätiť svojich žiakov do Carihradu. V Benátkach ich však zastihlo pozvanie z Ríma.

V Benátkach sa zároveň udiala nepríjemná situácia medzi Konštantínom a tzv. trojjazyčníkmi, podľa ktorých existovali len tri liturgické jazyky - latinčina, gréčtina a hebrejčina. Konštantín využíva svoje schopnosti a ubráni sloviensku liturgiu pred ostrými argumentmi. V druhej polovici 60. rokov 9. storočia píše Filozof jedinečnú ranostredovekú básnickú skladbu Proglas.

Na sklonku života sa Konštantín Filozof oddeľuje od zvyšku veľkomoravskej misie a v rímskom kláštore prijíma meno Cyril (Kyrillos). V kláštornom rúchu zostáva 50 dní až do svojej smrti. Sv. Konštantín je pochovaný po pravej strane oltára v Chráme sv. Klimenta v Ríme.

Sv. Metod - Zákonodarca

Na začiatku legendy o sv. Metodovi je podobne ako pri jeho bratovi uvedený deň a mesiac úmrtia, t. j. 6. apríl roku 885. Legenda zachytáva dôležité udalosti v Metodovom živote a vyzdvihuje jeho dielo. Dátum a rok narodenia Metoda nie sú známe. Metod sa uvádza ako starší brat Konštantína.

Byzantský cisár dôveroval mladému Metodovi až do takej miery, že mu dal spravovať slovienske kniežatstvo (malé územie v okolí rieky Strumy v Byzancii obývané Slovanmi). Metod po mnohých rokoch odchádza na horu Olymp do kláštora. Stáva sa kňazom a pridáva sa k misii vedúcej ku Kozárom.

Práve pri tejto misii sa v legende spomína vzťah Metoda ku Konštantínovi. Metod bratovi slúži, v čom vidíme jeho rešpekt k Filozofovej osobnosti. Po úspechu na uvedenej misii sa Metod odmietol dať vysvätiť za arcibiskupa. Nechal sa presvedčiť na miesto opáta v kláštore Polychron na úbočí Olympu.

Metod sprevádza Konštantína na Veľkú Moravu i do Ríma. Do Svätého mesta prišli až po smrti Mikuláša I., a tak ich privítal Hadrián II. Pápež sa solúnskym bratom poďakoval za nájdenie ostatkov sv. Klementa a následne povolil vykonávať cirkevné obrady v slovienskom jazyku s výnimkou čítania evanjelia po latinsky a až potom po sloviensky. Na Veľkú Moravu posla pápež významnú listinu s názvom *Gloria in excelsis* z roku 869, t. j. z roku Konštantínovej smrti. Práve Konštantín prízvukuje pred svojou smrťou Metodovi dôležitosť veľkomoravskej misie a potrebu vrátiť sa naspäť.

Metod sa zastavil na spiatočnej ceste u Kocel'a v Panónii. Kocel' vysielal Metoda do Ríma a prosí pápeža o jeho vysvätenie za panónskeho biskupa. Metodova arcibiskupská hodnosť sa nepáči Frankom, keďže už nedržali cirkevný patronát nad moravsko-panónskym územím. Franskí biskupi začínajú bojovať proti Metodovi prostredníctvom osobitne spomínaného Conversia (z roku 871). Metod musel dva a pol roka trpieť v zajatí bavorských biskupov. Keď sa pápež dozvedel o ich čine, zoslal na nich kliatbu. Stáva sa tak v dobe po Kocel'ovej smrti a tiež po uväznení a zabití Rastislava v rokoch 870 - 871. Panovníkom Veľkej Moravy sa stáva Svätopluk. Svätoplukovi sa tiež podarilo vyhrať nad východofranským kráľom Karolmanom a v roku 874 sa podarilo uzavrieť medzi Frankmi a Veľkou Moravou Forchheimský mier. Mier znamenal pre Slovanov čiastočný záväzok v podobe platenia ročného tribútu, aby sa konflikty neobnovili. Pre Veľkú Moravu nebol uvedený tribút v žiadnom prípade likvidačný, pretože Svätopluk mohol zväčšovať svoje územie. Podarilo sa mu tak pripojiť k Veľkej Morave Čechy, Visliansko a Zadunajsko.

Svätopluk zveril správu kostolov a duchovenstva arcibiskupovi Metodovi. Franské duchovenstvo aj napriek uvedenej skutočnosti neprestávalo bojovať. Metod mal údajne privádzať Slovanov k bludom a neučil ich podľa rímskych požiadaviek. Svätopluk vyslal posolstvo do Ríma, v ktorom žiadal o priamu ochranu pápežskej kúrie. Pápežom bol Ján VIII. Arcibiskupovi sa podarilo obhájiť jeho učenie a pri tejto príležitosti vydal Ján VIII. bulu *Industriae tuae* v júni 880. Pápež schválil uvedeným dokumentom znovu slovanskú liturgiu. Za nitrianskeho biskupa zvolil Vichinga, protivníka arcibiskupa Metoda, na ktorého vyslal Metod za neustále intrigy kliatbu. Svätoplukovi a jeho sudcom dovolil pápež počúvať omšu v latinskej liturgii, čo svedčí o Svätoplukovej zaujatosti.

Martina Benku, rodáka z Kostolišťa, tiež oslovila téma Veľkej Moravy. Je autorom olejomalby Príchod Konštantína Filozofa a jeho brata Metoda ku Slovákom.

V roku 881 prijal Metod pozvanie cisára Basilea I. do Konštantínopola. Cisár vyjadril Metodovi podporu a prevzal tiež dvoch Metodových učeníkov. V tomto období zaznamenalo Metodovo učenie a šírenie nového písma rozmach. Jeho známymi učeníkmi boli sv. Kliment Ochridský, sv. Naum, sv. Sáva, sv. Angelár, sv. Konštantín Preslavský. Metodovým nástupcom sa mal stať sv. Gorazd.

Metod zomiera 6. apríla 885. Pohrebné slávnosti sa konajú po latinsky, grécky i sloviensky. Cirkevné záležitosti sa po smrti Metoda zmenili v neprospech slovienskej liturgie. Pápež zbavil kliatby nitrianskeho biskupa Vichinga a potvrdil mu biskupský prestol. Rok 887 znamená definitívny odchod učeníkov solúnskych bratov, ktorí putujú do oblastí juhovýchodnej Európy, aby naďalej šírili odkaz solúnskych bratov.

Ako to teda bolo?

Prvé slovanské kmene prišli na naše územie z oblastí riek Dnepra, Visly a Donu v 6. storočí. Meno Slovania zapisovali len byzantskí vzdelanci, a to pre ich časté výboje do oblastí Balkánu i Grécka. Pôvod pomenovania Slovan, Slovien môžeme odvodiť od predpôň -slov, -slav, ktoré označovali tečúce vodné toky. Naši predkovia obývali oblasti bohaté na močiare, jazerá, rieky. Žili v tesnej spätosti s prírodou.

Slovanov nazývali germánske kmene aj Vinidmi, Venetmi. Rímski letopisci zrejme prišli k omylu, keďže Slovanov pomenovali týmto názvom. Veneti boli v skutočnosti susedským ilýrskym kmeňom v Pobaltí a neskôr sa presunuli na juh do Talianska (od nich názov Venezia).

Slovania sa presúvali medzi poslednými národmi počas obdobia sťahovania národov. Tvorili veľa kmeňových zoskupení, ktoré sa postupne presúvali cez Karpatské priesmyky do oblasti strednej Európy. Než prišli na naše územie, viedli život obyčajných, prostých ľudí v jednoduchých chatrčiach. Ak bolo však potrebné, boli schopnými bojovníkmi. Podľa spôsobu života a obdobia, počas ktorého Slovania obsadili dnešné Slovensko, Česko, Poľsko a neskôr oblasti južnej Európy, možno usúdiť, že sa dorozumievali slovanskými dialektmi. Do nárečí sa dostávali rôzne nové pojmy z iných jazykov podstatne ľahšie. Je dôležité tiež poznamenať, že Slovieni prišli na územie Slovenska v období ustupujúceho rímskeho vplyvu. Zároveň si začali vytvárať nové obchodné vzťahy vo výnosnej strategickej oblasti. Cez staroveké Slovensko viedla Jantárová cesta, ktorej pôvodné trasy pretrvali i v stredoveku. Slovania do svojej reči prevzali názvy riek a hôr, ako Váh, Hron, Tatry, Karpaty.

Slabosť Slovanov, ktorá spočívala v ich národnej nejednotnosti, sa prejavila príchodom Avarov okolo roku 558. Avari u Slovanov často prezimovali a využívali ich ako beľulkov, t. j. v pozícii bojového predvoja. Situácia sa zmenila v 7. - 8. storočí, kedy boli Avari postupne vyhnaní z našej oblasti. Slovania sa začali spájať do nadkmeňových zoskupení. Vznikli dva územné celky - na mape sa objavuje Moravské a Nitrianske kniežatstvo. V roku 833 sa spájajú a vytvárajú územie, pomenované byzantským panovníkom Koštantínom Porfyrogenetom v spise O spravovaní ríše z roku 946. Územiu dal názov podľa rieky Morava - Megale Moravia. Význam pojmu si môžeme vysvetliť dvojako. Panovník mohol myslieť vzdialenejšiu Moravu, keďže existovala ešte jedna, bližšia rieka Morava v Srbsku. Druhá interpretácia názvu hovorí o Veľkej Morave.

Veľkým problémom sa stalo jestvovanie kultúrneho jazyka, ktorý nemal svoje ustálené písmo. Neviete si takú situáciu ani len predstaviť? Mních Chrabr (údajne učeník Naum) o obrane slovanského písma a jazyka z 10. storočia uvádza: „Prv však Slovieni nemali knihy (písmená), ale z črt a zárezov čítali a hádali, súc ešte pohanmi.“ Slovanom aspoň čiastočne pomáhali príchody mnohých misií z Talianska, Franskej ríše aj gréckych oblastí. Napriek pokusom v podobe písania slovienskej reči gréckymi a latinskými písmenami nedokázali Slovania urobiť vo svojom kultúrnom jazyku ucelený systém.

Slovania museli čakať na príchod solúnskych bratov, ktorý znamenal doslovné spasenie a koniec trápenia so zapisovaním dôležitých dokumentov, akými boli právne listiny, náboženské texty.

Starosloviencina a hlaholika

Starosloviencina sa považuje za prvý spisovný jazyk našich predkov. V najstarších prameňoch sa tento jazyk nazýva językъ slověnъskъi a vo vtedajších latinských prameňoch sa nazýva lingua sclavinisca, sclavinica, sclavina.

Najzaujímavejším sa javí pôvod jazyka. Starosloviencina k nám prišla v sprievode hlaholiky a solúnskych bratov. Konštantín a Metod pochádzali zo solúnskeho kraja, ktorý obývali okrem Grékov aj Slovania.

Významný výskum v jazykovednej problematike vykonali v minulom storočí Ján Stanislav a Eugen Pauliny. Pauliny pomenoval jednotlivé vlastnosti staroslovienciny. Príbuzný východný jazyk sa musel postupne prispôbiť podmienkam na Veľkej Morave. Do jazyka sa pridali zaužívané pojmy, typické len pre veľkomoravské prostredie.

Vplyv domáceho obyvateľstva na pretváranie jazyka dokazujú výrazy zachované vo veľkomoravských staroslovienskych pamiatkach. Ako príklady uvádzame spyti (nadarmo), piskati, ključiti se. Slovom domáceho pôvodu je aj podoba cirky, v preklade do dnešnej slovenčiny cirkev. Slová v jadre slovnej zásoby na Veľkej Morave mohli tvoriť voňa, iskaziti, tri kraty, životъ alebo studenъcb.

Konštantín a Metod našli po príchode na naše územie aj základné latinské kresťanské texty, t. j. Otčenáš, Vyznanie viery, spovedné a krstné formuly. Solúnskym bratom slúžili ako spolaľhivá pomôcka, a tak niektoré latinské výrazy, ako oтъпустiti - odpustiť (z lat. dimittere) alebo vъsemogii - všemohúci (z lat. omni-potens) už neprekladali do staroslovienciny z gréčtiny.

Na Veľkej Morave sa nevyskytoval taký problém s jazykom ako s písmom. Slovanom sa nedarilo vynájsť jednotný a ucelený systém vlastného písma. Vieme, že Konštantín nebol nadšený, keď sa dozvedel o nejestvovaní akéhokoľvek zobrazenia písma prostredníctvom symbolov. Napriek uvedeným problémom sa podujal vydať na dlhú cestu. Pred príchodom na Veľkú Moravu stihol vytvoriť nové písmo. V Živote sv. Konštantína sa dozvedáme o prvých slovienskych písmenách. Filozof začal s písaním evanjelia, takže prvé slová zneli: „Na počiatku bolo Slovo, a Slovo bolo u Boha a Boh bol Slovo (Jn 1,1)...“

Novovytvorené písmo dostalo názov hlaholika zo staroslovienskeho glagolati, teda hovoriť. Skladala sa najmä z písmen malej gréckej abecedy a niektorých písmen zo samaritského písma. Nepoznáme pôvod všetkých písmen.

Zaujímavosťou je symbolika kresťanstva v jednotlivých písmenách. Už prvé písmeno abecedy, čiže „a“ alebo „az“, vyzerá ako krížik, symbol kresťanstva. Krúžok sa objavuje v písmenách „s“ - „slovo“ a „i“. Kruh je oddávna znakom večnosti, v uvedenom prípade Božej nekonečnosti. Na krúžku v písmene „i“ sa nachádza prevrátený trojuholník. Častým predmetom sporu medzi východnými a západnými duchovnými bola Svätá Trojica. Práve tvar trojuholníka zobrazoval podľa Paulinyho sv. Otca, Syna a Ducha. Ak spojíme kruh a trojuholník, vidíme znázornenie večnosti sv. Trojice. V písmene „s“ sa nachádza kruh na hrote trojuholníka. Môže to byť tiež spojenie medzi Bohom a Slovom. Slovo sa teda stáva nekonečným.

So zánikom Veľkej Moravy zmizla nádej na vlastný spisovný jazyk a písmo. Staroslovienčina mala napriek koncu éry prvého samostatného slovanského štátneho útvaru vplyv na vznik domáceho českého spisovného jazyka i slovenčiny. Hlaholika sa prestala používať vo svojej pôvodnej podobe.

Významným písmom, ktorého základom bola hlaholika, sa stala cyrilika. V roku 1858 P. J. Šafárik definitívne dokázal, že hlaholika je staršia než cyrilika. Tú vynášiel Konštantín Presbyter v deväťdesiatych rokoch deviateho storočia.

Pripravili P. Habová, A. Dunárová

To čarovné Záhorie

To čarovné Záhorie,
miesto môjho rodiska.
Bráni ho pohorie,
má mohutné skaliská.

Borovicové lesy
tu borový obor chráni.
Diviaky i srnky
pasú sa na stráni.

Lúky plné kvetov,
v lesoch mnoho húb,
v rybníkoch veľ'a kaprov -
chytá ich rybár Zub.

Každá obec -
iný kraj.
Piesní kopec -
tu je raj!

Krásna to zem,
pre človeka maličká,
ale teraz s pravdou sem -
nezmestila by sa do malíčka!

Záhorie som si pochválil,
krásny kraj, v ktorom bývam.
Ešte si sem nezablúdil?
Tak ť'a teraz doň pozývam!

František Beleš, VI. A

Záhorie dnes. Kto vie, kadiaľ kráčali solúnski bratia. Ako sa im páčila krajina posypaná zlatistým pieskom a ohraničená malebnými Karpatmi? Dnes sme tu doma my. A páči sa nám tu.

Cyril a Metod

Dvaja bratia na Veľkú Moravu prišli,
Slovanom sa ich vedomosti zišli.
Konštantín hlaholiku zostavil,
Metod sa na jej obranu postavil.

Konštantín velebil s úctou nášho Boha Pána,
napísal predslov k Evanjeliu svätého Jána.
Slovania boli na to veľmi pyšní,
i keď sa našli kňazi výsmešní.

V ich škole pre kňazov trávili veľa hodín,
Rastislav tam poslal mládencov zo známych rodín.
A tak ich postupne naučili hlaholiku,
písanie a čítanie mali v cviku.

Metod a Konštantín vyučili mnoho kňazov dobrých mravov,
títo darovali Veľkej Morave veľa dobrých darov.
Celý ľud velebil solúnskych bratov činy,
franskí kňazi sa dopustili voči nim viny.

Konštantín a Metod šírili veľmi múdre slová,
bola to práca nadzmyslová.
Omše začali v staroslovienčine slúžiť,
že sa budú páčiť, mohli všetci tužiť.

Nie každý sa zmieril s rečou takou,
nad Moravou sa zbiehala mnoho mrakov.
Konštantín a Metod nám v minulosti priniesli reč,
váž si to a nikdy sa voči nim v zlom neprereč.